

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Postavení neprivilegovaných subjektů v žalobě na neplatnost před soudy Evropské unie - současný stav, trendy a implikace pro Českou republiku - část II.

V případech spojených s otázkami soutěžního práva soudy EU zachovávají vstřícnější postoj k možnosti, aby řízení na neplatnost iniciovali nejen přímí adresáti napadené normy, ale i konkurenti těch firem, jimž je právní norma (typicky rozhodnutí Komise) adresována. ESD uznal procesní způsobilost firmy, na jejíž podnět zahájila Komise šetření, zda je distribuční systém konkurenční firmy kartelem zakázaným evropským právem.

Zvláštní oblasti regulace

Přes obecně restriktivní přístup k aktivní procesní způsobilosti neprivilegovaných subjektů ze strany ESD uplatnil tento soud v některých oblastech regulace poněkud měkčí standardy. Jde zejména o problémy:

- soutěžního práva;
- anti-dumpingového práva;
- problematiky veřejných podpor;
- sporů s lidsko-právními implikacemi.

V případech spojených s otázkami soutěžního práva soudy EU zachovávají vstřícnější postoj k možnosti, aby řízení na neplatnost iniciovali nejen přímí adresáti napadené normy, ale i konkurenti těch firem, jimž je právní norma (typicky rozhodnutí Komise) adresována. ESD uznal procesní způsobilost firmy, na jejíž podnět zahájila Komise šetření, zda je distribuční systém konkurenční firmy kartelem zakázaným evropským právem. Poté, co Komise rozhodla, že posuzovaný případ evropské právo neporušuje, ESD umožnil iniciátorovi šetření, aby napadl rozhodnutí Komise, jež konstatovalo neporušení evropského práva vyšetřovanou firmou, i když iniciátorovi řízení Komise své rozhodnutí přímo neadresovala (METRO v. Komise, C-26/76).

Podobně široce interpretoval ESD aktivní procesní způsobilost v oblasti antidumpingového práva. ESD uznal např. aktivní procesní způsobilost největšího dovozce komodity (vápníku), postiženého antidumpingovým opatřením Rady, kde byl dovozce zároveň největším konečným spotřebitelem dovážené komodity (Extramet v. Rada, C-358/89). Obdobně uznal ESD procesní způsobilost firem, na jejichž návrh Komise zahájila řízení o kompatibilitě poskytnuté státní pomoci s evropským právem, podat žalobu na neplatnost proti rozhodnutí Komise, kterým se kontrola státní pomoci zakončila a byla konstatována slučitelnost poskytnuté státní pomoci s evropským právem (COFAZ v. Komise, C-169/84). SPI také uznal procesní způsobilost zástupců zaměstnanců pro zahájení soudního přezkumu rozhodnutí o povolení fúze firem, ve kterých pracovníci působili – důvodem byla zmínka o zájmech zaměstnanců v příslušné sekundární právní normě (Vittel, T-12/93).

Ve výše uvedených případech tak soudy EU v kauzách se soutěžněprávními prvky uznaly aktivní procesní způsobilost subjektů, které by obecně nesplnily požadavky „Plaumannova testu“. Jako obecnější princip ale pro uznání procesní způsobilosti podle čl. 230 odst. 4 SES soudem nestačí

prostá existence vztahu konkurence mezi subjektem-adresátem normy a navrhovatelem; nutné je zapojení navrhovatele do předchozí administrativní procedury či uznání jeho specifických zájmů v sekundárním právu²¹).

Obdobně vstřícný přístup prokázaly soudy EU k případům se silným lidskoprávním prvkem. Příkladem může být například spor o způsobu financování volební kampaně do Evropského parlamentu v polovině 80. let. Systém, přijatý Evropským parlamentem v roce 1982, zvýhodňoval politické strany, které již své zástupce v Evropském parlamentu měly. ESD uznal procesní způsobilost jedné z (neparlamentních) politických stran, jež se cítila být diskriminována a pokusila se rozhodnutí EP o rozdělení fondů zrušit pomocí čl. 230 odst. 4 SES (*Parti Ecologiste „Les Verts“ v. EP*, C-294/83).

Zvláštní kategorie neprivilegovaných navrhovatelů

Podobně jako soudy EU svou judikaturou vymezily oblasti regulace, kde posuzovaly procesní způsobilost neprivilegovaných subjektů volněji, mohly i vymezit okruhy neprivilegovaných subjektů, se kterými budou zacházet „vstřícnějším“ způsobem. Mezi hlavní kandidáty tohoto postupu, jež by bylo možné charakterizovat větou „všichni neprivilegovaní navrhovatelé jsou si rovni, ale některé jsou si rovnější“, patřily regiony států EU (representanti jednotlivých regionů ve státech EU), nečlenské státy či mezinárodní organizace a nestátní organizace reprezentující zájmy jednotlivých segmentů společnosti.

Regiony států EU nejsou v čl. 230 SES výslovně uvedeny jako privilegované či poloprivilegované subjekty. Při odlišnostech ve vnitrostátní regionální struktuře ve státech EU se otevřela otázka, jak chápat pro účely čl. 230 čl. 2 SES pojem „členský stát“ v situacích, kdy vnitrostátní ústavní pravidla příslušného státu svěřují výkon pravomocí, dotčených zpochybňovanou evropskou právní normou, přímo regionům, a ne centrálním státním strukturám. Obdobné interpretační problémy se objevily v otázce zastupování členského státu v Radě (pokud probíraná agenda spadala do kompetencí regionálních vlád) nebo odpovědnosti státu za porušení práva EU (kdy je dle vnitrostátních pravidel za implementaci evropského práva odpovědný region a centrální vláda má jen omezené či vůbec žádné právně-politické nástroje, jak region k aktivitě či neaktivitě přimět). Je jen logické, že obzvlášť aktuální byla otázka přímého zapojení regionů do aktivit na úrovni EU v souvislosti s členskými státy s federální strukturou (SRN, Belgie), států s širokou autonomií vybraných regionů (Itálie) a států prošlých nedávnou devolucí (Spojené království).

V otázce regionů a evropského práva zaujaly soudy EU poměrně úzký výklad. Jednou z cest, jak region může dosáhnout přezkumu evropské právní normy před ESD, je přimět členský stát, aby podal žalobu vlastním jménem. Členský stát při podání takové žaloby není vázán svým postojem při přijímání normy (např. hlasováním v Radě – *Itálie v. Rada*, C-166/78) a může proto při podání žaloby např. zohlednit kritiku normy ze strany svých regionů, ať již je tato kritika vyjádřena po linii ústavněprávní či politické. Příkladem ústavněprávního propojení regionů a členského státu může být Rakousko či Belgie, kde vnitrostátní ústavní úprava umožňuje regionu závazně požadovat od centrální vlády podat žalobu před ESD, a nebo příklad SRN, kde může k žalobě přimět centrální vládu názor Spolkové rady (Bundesrat), parlamentní komory složené ze zástupců spolkových zemí.²² Způsob, jakým dospěl členský stát k rozhodnutí využít čl. 230 SES, ESD nepřezkoumává.

Na rozdíl od žalob podaných členským státem se ESD odmítl zabývat žalobami podanými přímo regiony, které argumentovaly, že napadená evropská právní norma upravuje agendu, jež dle vnitrostátního ústavního pořádku spadá do jejich pravomoci (*Région wallonne v. Komise*, C-95/97, *Regione Toscana v. Komise*, C-189/97). Zároveň ESD ve své judikatuře výslovně odkazuje na možnost, že regiony mohou dosáhnout přezkumu tehdy, pokud splní požadavky čl. 230 odst. 4 SES.

Region musí být dle vnitřních předpisů svého státu právníkou osobou a musí být napadenou právní normou „přímo a individuálně dotčen“. Tento „Plaumannův test“ je nicméně interpretován podobně restriktivním způsobem jako u ostatních neprivilegovaných subjektů. Ten např. nesplnil Gibraltar, který se pokusil napadnout před ESD/SPI platnost směrnice, jež v praxi vyloučila gibraltarské letiště z procesu liberalizace leteckého provozu v EU (Gibraltar v. Rada, C-298/89). Naopak Nizozemské Antily obhájily svou procesní způsobilost ohledně nařízení regulujícího režim trhu s rýží; důvodem byla povinnost Komise zohlednit zájmy zámořských území (tj. také Nizozemských Antil) při přijímání nařízení, kde tuto povinnost stanovilo nepřímou primární právo a výslovně nařízení Rady zmocňující Komisi k přijímání prováděcích norem (Netherlands Antilles v. Komise, T-32/98 a T-41/98/23).

Nedostatečnosti úpravy procesní způsobilosti regionů pro účely čl. 230 SES si byly vědomy samotné regiony a vlády členských států s federální strukturou. Během mezivládní konference v roce 2000, která vedla k přijetí Smlouvy z Nice, navrhla Belgie modifikaci čl. 230 SES tak, aby se mezi plně privilegované navrhovatele zařadily i regiony členských států s vlastní zákonodárnou pravomocí²⁴). Ačkoliv návrh nakonec nebyl mezivládní konferencí přijat, otázka procesní způsobilosti regionů byla opět otevřena během debat na Konventu o budoucnosti Evropy v letech 2002 až 2003. V konečné verzi návrhu Smlouvy zakládající Ústavu pro Evropu, zformulované Konventem v červenci 2003, ale výslovná procesní způsobilost regionů opět zahrnuta není. Regiony členských států nicméně v otázce přezkumu platnosti norem EU posílily alespoň nepřímo – zařazením Výboru regionů mezi poloprivilegované navrhovatele²⁵).

O jiných státech, než jsou členové EU, se čl. 230 SES výslovně nezmiňuje; stejně tak pro účely žaloby na neplatnost specificky neupravuje pozici mezinárodních organizací. U některých nečlenských států nebo mezinárodních organizací by přitom bylo možné uvažovat o vhodnosti interpretace jejich procesní způsobilosti nad rámec obecného neprivilegovaného účastníka dle čl. 230 odst. 4 SES – např. státy kandidující na členství v EU, z nestátních subjektů pak např. OSN, WTO nebo Evropský soud pro lidská práva (ESLP)²⁶). Vymezení navrhovatelů podle čl. 230 odst. 4 je otevřené i subjektům mimo EU – stačí, že splní podmínky „Plaumannova testu“, tj. přímý a individuální dopad napadené normy na navrhovatele. Nad toto vymezení ale ESD/SPI možnost iniciovat přezkum evropských právních norem neumožnily; i když by bylo jistě zajímavé, pokud by např. ESLP mohl zahájit přezkum těch norem EU, které považuje za nekompatibilní s evropským standardem lidských práv. V interpretaci způsobilosti subjektů mimo EU lze nalézt analogii mezi úzkým a doslovným výkladem, který ESD použil při posuzování oprávnění subjektů mimo EU pokládat předběžné otázky – ESD odmítl otázky položené soudy z nečlenských zemí EU i možnost položení předběžné otázky ESLP nebo Mezinárodním soudním dvorem.²⁷)

Stejně odmítavý je i postoj ESD/SPI k výkladu procesní způsobilosti subjektů, které mají reprezentovat zájmy některé zájmové, sociální nebo vlivové skupiny. SPI např. odmítl způsobilost Greenpeace International a několika místních organizací na ochranu životního prostředí zahájit přezkum rozhodnutí Evropské komise o financování stavby dvou elektráren na Kanárských ostrovech, které dle názoru Greenpeace porušovalo principy ochrany životního prostředí v EU (Stichting Greenpeace Council v. Komise, T-585/93, C-321/95). Soud zde výslovně varoval před rizikem, že by bylo možné obejít podmínky čl. 230 SES ad hoc založením občanského sdružení, nadace či jiné formy zájmové organizace pro účely podání žaloby, pokud by těmto subjektům bylo poskytnuto ze strany soudů EU preferenční zacházení.²⁸) I zájmové organizace ale mohou využít čl. 230 odst. 4 SES v případě, kdy splní podmínku „Plaumannova testu“.

Procesní způsobilost neprivilegovaných účastníků – kritika a trendy

Systém soudního přezkumu sekundárního komunitárního práva je v současnosti silně kritizován. Je nazýván „Popelkou“ soudního systému EU²⁹) a vzrůstající rozpory se objevují i uvnitř samotných

soudů EU.³⁰⁾ Hlavní kritika se zaměřuje na neschopnost poskytnout neprivilegovaným účastníkům dostatečnou soudní ochranu před protiprávními akty EU přímo prostřednictvím ESD a SPI.

Soudní systém EU je v současnosti nastaven tak, že neprivilegovaní navrhovatelé jsou směřováni k tomu, aby se pokusili napadnout platnost normy EU nepřímo, prostřednictvím sporu před vnitrostátním soudem, který může položit ESD předběžnou otázku³¹⁾. Metoda nepřímého přezkumu platnosti práva ES/EU prostřednictvím řízení před vnitrostátními soudy ale rovněž trpí několika závažnými nedostatky:

- Zdlouhavost – období nejistoty, kdy je zpochybněna platnost sekundární normy, se nepřímostí přezkumu výrazně prodlužuje. Musí proběhnout počáteční fáze řízení před vnitrostátním soudem (do položení předběžné otázky), řízení před ESD o předběžné otázce (jež trvá v průměru 22 až 24 měsíců) a pokračující řízení před vnitrostátním soudem³²⁾.
- Nejistota přezkumu – i když je otázka platnosti právní normy vznesena před vnitrostátním soudem, který je povinen předběžnou otázku položit, konečné rozhodnutí o (ne)položení předběžné otázky je na konkrétním domácím soudu³³⁾. Při porušení této povinnosti sice může nastat nárok na náhradu škody vůči státu, jehož soud tímto způsobem porušil právo ES/EU, v praxi je ale dosažení náhrady škody velmi obtížné (Köbler v. Rakousko, C-224/01)³⁴⁾.
- Nemožnost přezkumu – z absence jednotných procedurálních pravidel v členských státech může dojít k situaci, kdy ve vnitrostátním soudním systému neexistuje soud či tribunál, před kterým by se vedl spor, v jehož rámci by bylo možné položit předběžnou otázku. Toto riziko je obzvláště aktuální v případě těch evropských právních norem, které nevyžadují či dokonce zakazují přijetí vnitrostátních implementačních opatření. I v takovém případě se sice většinou otevírá možnost, aby (potenciální) navrhovatel normu EU porušil a námitku neplatnosti vznesl v následném sankčním řízení vedeném proti němu. Nicméně požadovat od subjektu, který má pochybnosti o legalitě konkrétní evropské normy, její porušení jako jedinou cestu k soudnímu přezkumu, by bylo dosti absurdním přístupem kolidujícím s principy právní jistoty a standardů soudní ochrany ve státech EU.
- Rigidnost – ESD/SPI v podstatě nezměnily svou interpretaci neprivilegovaného navrhovatele od počátku 60. let, kdy rozhodovaly případ Plaumann. Zejména nezohlednily expanzi oblastí regulovaných právem EU a rozvoj lidskoprávní agendy v evropském právním řádu, včetně přijetí Charty základních práv.

Existují nicméně i důvody, proč relativně komplikovaný přímý přístup k ESD/SPI pro neprivilegované subjekty ponechat. Prvým je respekt k úmyslu států při vytváření primárního práva EU. Ty při jednání o podobě evropské integrace měly zjevný úmysl nastavit parametry pro přístup neprivilegovaných subjektů k ESD/SPI úzce – tento úmysl je zjevný např. při porovnání úpravy ve SES a u starší Smlouvy o ESÚO, kde byl přístup neprivilegovaných subjektů k soudnímu přezkumu upraven volněji; členské státy také nevyužily – při vědomí interpretační praxe ESD – možnost změnit čl. 230 (4) SES při změnách primárního práva, naposledy ve Smlouvě z Nice. Druhou obvyklou námitkou proti větší otevřenosti pro neprivilegované subjekty je obava z prudkého soudního nápadu SPI (a nepřímo ESD), pokud by byly podmínky čl. 230 odst. 4 SES výrazně zmírněny³⁵⁾.

Změny přístupu k neprivilegovaným navrhovatelům mohou nastat v podstatě dvojím způsobem:

- Výslovnou změnou primárního práva EU. Ke změnám čl. 230 SES již v minulosti došlo: Evropský parlament byl teprve dodatečně zařazen mezi poloprivilegovné navrhovatele a teprve Smlouva z Nice jej přesunula do kategorie plně privilegovaných subjektů. V otázce neprivilegovaných žadatelů ale dosavadní změny primárního práva posun nepřinesly a rovněž návrh Smlouvy zakládající Ústavu pro Evropu provádí jen kosmetické změny: nově přezkumu výslovně podléhají i právní akty vydávané agenturami EU; v aktu zakládajícím agenturu navíc mohou být podmínky pro soudní přezkum iniciovaný neprivilegovaným subjektem dále specifikovány. Dále navržené změny primárního práva odráží jasnější rozlišování mezi akty legislativními a akty administrativní povahy: neprivilegovaný účastník je oprávněn napadnout legislativní akt adresovaný jemu osobně nebo jiné osobě, pokud se

účastníka příslušná právní norma bezprostředně a osobně dotýká (tedy stejné podmínky jako ve Smlouvě z Nice); proti nelegislativnímu aktu („regulatory act“, „act réglementaire“) se může úspěšně zaměřit žaloba neprivilegované osoby tehdy, pokud se jí akt přímo dotýká, (ale již se nemusí dotýkat osobně) a norma samotná neobsahuje implementační opatření.³⁶⁾

- Změnou výkladu současného práva ESD. Svou interpretací již v minulosti ESD např. změnil vymezení navrhovatelů pro účely čl. 230 SES v případě Evropského parlamentu³⁷⁾, kde posun judikatury ESD později odrazila i změna primárního práva. K obdobnému kroku směřujícímu ke snazšímu přístupu neprivilegovaných subjektů k využití čl. 230 odst. 4 SES již vyzvali generální advokáti (Arnull, Jacobs), kteří navrhovali posuzovat navrhovatelovu způsobilost podle toho, zda napadená norma „nepříznivě ovlivňuje navrhovatelovy zájmy“ (Arnull)³⁸⁾ či „podstatně nepříznivě ovlivňuje navrhovatelovy zájmy“ (Jacobs).³⁹⁾ Ačkoliv tyto názory ESD dosud nepřijal, možných změn v postoji ESD může postupně dosáhnout tlak v podobě opakovaných stanovisek generálních advokátů a zejména vliv působení Charty základních práv EU.

Závěr – Implikace pro Českou republiku a několik úvah de lege ferenda

V oblasti aplikace žaloby na neplatnost Česká republika nevyjednala žádné přechodné období či dokonce trvalou výjimku. Od okamžiku vstupu tak pro české subjekty, které budou chtít využít čl. 230 SES, začnou platit stejná pravidla jako v současných státech EU, a to včetně interpretační praxe ESD/SPI.

Česká republika bude pro účely čl. 230 SES plně privilegovaným subjektem; bude moci napadnout jakýkoliv právní akt, který přezkumu podle čl. 230 SES podléhá. Pro podání žaloby nemusí Česká republika podávat jakékoliv zdůvodnění a může napadnout i platnost právních norem, jež budou mít na český stát jen marginální nebo vůbec žádný vliv. Institucionálně-právní mechanismus, jakým se v rámci České republiky bude formovat rozhodnutí o (ne)zahájení řízení, je čistě vnitrostátním problémem České republiky mimo rozlišovací schopnost evropského práva. Výraznou roli zde bude hrát pochopitelně vláda a také plánovaný vládní zmocněnec pro otázky ESD. Dosud nicméně není jasný vliv Parlamentu ČR, Ústavního soudu a obecných soudů na postoj Českého státu k (ne)podání žaloby. Kromě vlivu na vládu prostřednictvím politických kanálů by byla možná i výslovná právní úprava, která by zavazovala vládu k podání žaloby v případech, kdy by to např. požadoval Parlament či Ústavní soud. Důvodem pro zapojení těchto institucí do rozhodování o využití čl. 230 SES Českou republikou by měla být zejména snaha o bezproblémové plnění evropského práva Českou republikou. V případě ignorování názoru Parlamentu na neplatnost konkrétní evropské normy hrozí, že bude Parlament ČR neochoten či jen s prodlevami ochoten implementovat evropskou právní normu, jejíž zrušení požadoval. V případě ignorování názoru Ústavního soudu pak může nastat situace, že se Ústavní soud bude zabývat příslušnou evropskou normou např. v souvislosti s ústavní stížností – Ústavní soud pak může dospět k rozhodnutí, kdy příslušnou evropskou normu odmítne aplikovat a zároveň odmítne obrátit se s předběžnou otázkou na ESD. Může tak dojít k obdobné konfliktní situaci, jaké zažívala Spolková republika v letech 1974–1986, kdy probíhal konflikt mezi ESD a federálním Ústavním soudem SRN (tzv. sága Solange). K takovému konfliktu by ale na rozdíl od 70.–80. let došlo v době, kdy ESD postupně formuluje doktrínu odpovědnosti členských států za porušení evropského práva jejich soudní mocí. Česká republika by se tak mohla dostat do nepříznivé pozice státu, který pocítí důsledky tohoto vývoje práva EU jako jedna z prvních členských zemí.

Kraje budou moci využít čl. 230 odst. 4 SES, pokud budou adresáty napadené normy nebo pokud splní požadavky „přímého a osobního“ dopadu jim neadresované normy na příslušný kraj („Plaumannův test“). Podobně jako v případě parlamentu a Ústavního soudu je možné si představit situaci, kdy by se kraje pokusily využít spíše čl. 230 odst. 2 SES – tedy přímět Českou republiku, aby žalobu na neplatnost konkrétní evropské právní normy podala vlastním jménem. V současnosti by mohly kraje využít politického tlaku na vládu, je ale možné si představit i situaci, že by povinnost

státu iniciovat řízení před ESD, pokud vládu o to požádá dostatečně velký počet krajů, dostala i zákonnou či dokonce ústavní úpravu.

Pro české soukromé subjekty se po rozšíření přístup k žalobě na neplatnost formálně nezmění – čl. 230 odst. 4 SES nerozlišuje mezi subjekty se sídlem či občanstvím členského státu EU a subjekty ze třetích zemí. Po rozšíření ale výrazně vzroste množství situací, kdy se české fyzické a právnické osoby stanou adresátem rozhodnutí institucí EU či budou pro ně mít právní normy EU přímý a individuální dopad. Zároveň může pozici českých soukromých subjektů ovlivnit položení předběžné otázky na platnost evropského práva, kterou může položit soud ve vnitrostátním řízení, jehož se soukromý subjekt účastní.

JUDr. PhDr. Ivo Šlosarčík LL.M., Ph.D.

21) Craig, Paul, Búrca, Gráinne de: EU Law, Text, Cases and Materials. Oxford: Oxford University Press (3. vyd.), s. 509.

22) Van Nuffel, P.: What's In A Member State? Central And Decentralized Authorities Before Community Courts, Common Market Law Review 2001, s. 881.

23) Burrows, Noreen: Nemo Me Impune Lacessit: The Scottish Rights of Acces to the European Courts, European Public Law 1/2002, s. 60.

24) Burrows, Noreen: Nemo Me Impune Lacessit: The Scottish Rights of Acces to the European Courts, European Public Law 1/2002, s. 45-46.

25) Návrh Smlouvy zakládající Ústavu pro Evropu, čl. III-270, odst. 3.

26) Článek se úmyslně nezabývá problematikou EHP a ESV; mimo záběr ponechává Soud ESVO a jeho vazby na ESD.

27) Douglas-Scott, Sionaidh: Constitutuional Law of the European Union, Longman-Pearson, Harrlow 2002, str. 232.

28) Biernat, Ewa: The Locus Standi of Private Applicants under article 230 (4) TEC and the Principle of Judicial Protection in the European Community, Jean Monnet Working Paper 12/2003, str. 11-12.

29) Gormley, Laurence: Judicial Review in EC and EU Law – Some Architectural Malfunctions and Design Improvements? in Dashwood, Alan aj. (eds.), The Cambridge Yearbook of European Legal Studies 4/2001, Hart Publishing, Oxford 2002, str. 173.

30) Typicky rozpor mezi názorem generálního advokáta a konečným rozsudkem v kauze Union de Pequenos Agricultores (APA) v. Rada, C-50/00.

31) K problematice předběžné otázky na neplatnost evropského práva a odlišnostem od předběžné otázky na výklad evropského práva viz Bobek, Michal: Porušení povinnosti zahájit řízení o předběžné otázce podle článku 234 (3) SES, C. H. BECK, Praha 2004, s. 16-20.

32) K délce řízení před ESD/SPI viz Výroční zprávy ESD/SPI za léta 2000, 2001 a 2002.

33) Problematice položení předběžné otázky a případným vnitrostátním procedurálním omezením se rozsáhle věnuje Bobek, Michal: Porušení povinnosti zahájit řízení o předběžné otázce podle článku 234 (3) SES, C. H. BECK, Praha 2004.

34) Komentář případu Köbler v. Rakousko viz Zemánek, Jiří: Odpovědnost členského státu za škodu způsobenou jednotlivci rozhodnutím nejvyššího soudu, EMP 5/2003, s. 17-20.

35) Arnall, Anthony: The European Union and its Court of Justice, Oxford University Press, Oxford 1999, s. 49.

36) Šlosarčík, Ivo. Evropský soudní systém a ústavní smlouva EU, Evropské a mezinárodní právo, 4/2003, s. 6-7.

37) Evropský parlament v. Rada, C-70/88, rovněž viz Schepel, Harm, Blankenburg, Eduard: Mobilizing the European Court of Justice, in Búrca, G., Weiller, J. H. H. (eds.) The European Court of Justice, Oxford University Press, Oxford 2001, s. 19.

38) Gormley, Laurence: Judicial Review in EC and EU Law – Some Architectural Malfunctions and Design Improvements? in Dashwood, Alan aj. (eds.), The Cambridge Yearbook of European Legal

Studies 4/2001, Hart Publishing, Oxford 2002, str. 177.

39) Stanovisko generálního advokáta Jakobse v případě Union de Pequenos Agricultores (APA) v. Rada, C-50/00. Podrobněji viz Gormley, Laurence: Judicial Review in EC and EU Law – Some Architectural Malfunctions and Design Improvements? in Dashwood, Alan aj. (eds.), The Cambridge Yearbook of European Legal Studies 4/2001, Hart Publishing, Oxford 2002, str. 180.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nařízení PPWR: cesta do pekla dlážděná dobrými úmysly](#)
- [AML - od zákona č. 253/2008 Sb. k AMLR: co konkrétně musí česká povinná osoba změnit do roku 2027](#)
- [EUDAMED: Jednotná databáze mění pravidla hry na trhu zdravotnických prostředků](#)
- [Evropská unie mění pravidla plateb: více odpovědnosti, intenzivnější zpracování dat, více kontrol](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Novinky z české a evropské regulace finančních institucí za měsíc květen 2026](#)
- [Sport versus EU - aktuální sportovní kauzy rozhodované Soudním dvorem EU](#)
- [Postavení finančního arbitra v kontextu nařízení Brusel I bis - Funkční pojetí „soudu“, osvědčení podle čl. 53 a možnost výkonu nálezu v jiných členských státech EU](#)
- [ESG Simple jako praktická opora pro ESG reporting malých a středních podniků](#)
- [Novinky z české a evropské regulace finančních institucí za měsíc duben 2026](#)
- [Dvě kiwi denně: EU schválila první zdravotní tvrzení pro čerstvé ovoce](#)